

Místní správa

I. seminář - Komunální volby

Mgr. Tomáš Svoboda

Historický vývoj (do 1918)

- před 1848 - zemské sněmy
- po 1848 - Říšský sněm, zemské sněmy, **částečně také územní samospráva**
- 1949 - Stadionovo prozatímní obecní zřízení
  - v každé obci volen obecní výbor (volící dále obecní představenstvo)
  - v praxi ale nevypisovány volby
- 1863-1864 - **přijata zemská obecní zřízení a volební řády**
  - volební právo mají tzv. honorace + muži nad 24 let (svéprávnost + minimální výše přímých daní)
  - 2-3 *kurie* volící stejný počet zastupitelů
  - rozdělení do kurií podle výše placených daní => nerovné v. právo
  - předpoklad okresních zastupitelstev, ale většinou nezřízena

Historický vývoj (1918-1938)

- *recepční zákon* (z. č. 11/1918 Sb. z.)
- avšak postupná „**modernizace**“
  - prosazení poměrného zastoupení
  - všeobecné volební právo (i pro ženy, ale ne pro armádu a četnictvo)
  - redukce dřívější nerovné volební geometrie (ve prospěch určitých národnostních menšin)
- **1920 - ústava** - Národní shromáždění (Posl. sněmovna + Senát)
- správní reforma 1920 - zaveden župní systém
- 1927(zákon o organizaci politické správy) ovšem **návrat k zemskému uspořádání** (4 země + okresy + obce)
- role samosprávy spíše oslabuje (centralismus)
- oproti dnešku vyšší požadavky na výkon volebního práva (např. volební povinnost, vyšší věkové hranice, delší trvalý pobyt...)

Historický vývoj (1938-1948)

- omezení a ukončení činnosti volených orgánů
- významná role **Benešových dekretů**
  - zavedena struktura národních výborů (místní + okresní + zemské)
  - Prozatímní národní shromáždění
(voleno několikastupňovou nepřímou volbou)
- ideál jednoty namísto soutěže (= **Národní fronta**)
  - poměrný systém + vysoká „inkluzivnost“ určitých politických sil
- 1946 - **Ústavodárné národní shromáždění**
  - bez přímých voleb do národních výborů - obsazovány podle výsledků voleb do ÚNS v obvodu národního výboru
  - možnost odevzdat tzv. bílý lístek

Historický vývoj (1948-1989)

- 1948 - „ústava 9. května“
  - ideál svobodných voleb, realita opačná...
  - strany Národní fronty podřízeny KSČ (volba charakterem „schvalování“ předložené kandidátní listiny, nebo „bílý lístek“)
- **od 1949 struktura národních výborů**
  - zrušena zemská úroveň - nově kraje, dále okresy a obce
  - přímé volby (pouze formální)
- dílčí reformy s pouze formálními důsledky...
  - např. zavedení většinového systému
- od 1971 souběh voleb do parlamentu i národních výborů

Historický vývoj (po 1989)

- zákon č. 135/1989 Sb.
  - z ústavy odstraněna vedoucí úloha KSČ ve společnosti (mj.)
- potřeba nové právní úpravy
  - z. č. 47/1990 Sb. (volby do Federálního shromáždění)
  - z. č. 54/1990 Sb. (volby do České národní rady)
  - **z. č. 247/1995 Sb. (volby do Parlamentu)**
  - z. č. 62/2003 Sb. (volby do Evropského parlamentu)
- **územní samospráva**
  - zrušen systém národních výborů + revitalizace obcí (z. č. 294/1990 Sb.)
  - zavedeny přímé volby (z. č. 368/1990 Sb.)
  - později také kraje a přímé volby do krajských zastupitelstev (z. č. 130/2000 Sb.)

Současná právní úprava - z. č. 491/2001 Sb.

- zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
- **obecná charakteristika**
  - respektuje základní *principy svobodných voleb* (volební právo - všeobecné, rovné, přímé, tajné)
  - poměrný systém
  - D'Hondtův dělitel
  - 5% uzavírací klauzule
  - podrobná úprava „fází“
    - obecná ustanovení, volební orgány,
    - kandidátní listiny a hlas. lístky, hlasování,
    - zjišťování výsledků, vznik mandátu, soudní přezkum,
    - nároky, přestupky,...

Současná právní úprava - z. č. 491/2001 Sb.

- **otázky pro seminář**
  - V čem se projevuje všeobecné, rovné, přímé, tajné volební právo v rámci komunálních voleb?
  - Jak je zajištěna „nestrannost“ okrskové volební komise?
  - Jak se určuje pořadí volebních stran na hlasovacím lístku?
  - Jak vzniká členství v okrskové volební komisi?
  - Mohou v komunálních volbách kandidovat samostatní kandidáti?
  - Kdy je voleno zastupitelstvo Prahy jakožto samosprávného kraje?
  - Kdy je seznam voličů definitivní?

Současná právní úprava - z. č. 491/2001 Sb.

- **některé problémy současné právní úpravy**
  - nesrozumitelnost systému komunálních voleb (viz hlasovací lístek „plachta“ a složitý způsob hlasování)
  - absence kvalitativních hledisek volební kampaně
  - vymezení volebního práva (zejm. účelové změny trvalého bydliště a „kupování hlasů“)
  - sčítání hlasů („soutěžení“ okrskových volebních komisí)
  - hypoteticky také volební geometrie u vymezování volebních obvodů (i když v případě poměrného systému méně významná)